

Agnieszka Galarowicz

Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie, Polska ■ University of Science and Technology in Kraków, Poland

Rola branżowych centrów umiejętności w Polsce w kształtowaniu postaw przedsiębiorczych: analiza potencjału i wyzwań

The role of Industry Skills Centres in Poland in Developing Entrepreneurial Attitudes: an Analysis of Potentials and Challenges

Streszczenie: Przedmiotem artykułu jest określenie roli branżowych centrów umiejętności działających w Polsce w rozwijaniu postaw przedsiębiorczych. Jest to nowa kategoria placówek oświaty, która została powołana w 2023 r. Z uwagi na innowacyjność tematu podjęto badania dotyczące tych podmiotów. Wyznaczono trzy cele szczegółowe. Były to: analiza definicji branżowych centrów umiejętności, określenie działań wspierających przedsiębiorczość podejmowanych przez centra oraz wskazanie potencjału i wyzwań stojących przed centrami. W artykule zastosowano analizę literatury oraz treści: przepisów prawnych zawartych m.in. w *Rozporządzeniu Ministra Edukacji i Nauki z 6 października 2023 r. w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych* oraz materiałów opublikowanych na stronie internetowej Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji (FRSE). Przedstawiono definicję branżowych centrów umiejętności oraz omówiono główne zadania tych podmiotów: prowadzenie działalności edukacyjno-szkoleniowej, wspieranie współpracy przedsiębiorstw ze szkołami i uczelniami oraz upowszechnianie wiedzy i nowych technologii. Wskazano działania wspierające rozwój przedsiębiorczości, takie jak uczenie się przez całe życie, współpraca centrów z biurami karier oraz urzędami pracy, transfer wiedzy i wdrażanie innowacyjnych technologii. Omówiono szanse oraz wyzwania stojące przed branżowymi centrami umiejętności, a także udzielono rekomendacji.

Abstract: The subject of this article is to define the role of Industry Skills Centres in developing entrepreneurial attitudes. This is a new category of educational institution, which was established in 2023. Due to the innovativeness of the subject, a study of these entities was undertaken. Three specific objectives were set: to analyse the definition of Industry Skills Centres, identify the entrepreneurial support activities, and determine the potential and challenges they face. The article uses content analysis including legal provisions contained in the Regulation of the Minister of Education and Science of 6 October 2023 on continuing education in non-school forms and materials published on the website of the Foundation for the Development of the Education System. The considerations carried out made it possible to achieve the objectives set. Definitions of Industry Skills Centres were presented and the main tasks were discussed: conducting educational and training activities, supporting cooperation of enterprises with schools and

universities, disseminating knowledge and new technologies. Activities such as support for lifelong learning, cooperation with career offices, knowledge transfer and the implementation of innovative technologies as forms of support for the development of entrepreneurship, were identified. The potential and challenges of Industry Skills Centres were also indicated.

Słowa kluczowe: branżowe centrum umiejętności; postawy przedsiębiorcze; przedsiębiorczość

Keywords: entrepreneurial attitudes; entrepreneurship; Sector Skills Center

Otrzymano: 29 września 2024

Received: 29 September 2024

Zaakceptowano: 13 listopada 2024

Accepted: 13 November 2024

Sugerowana cytacja/Suggested citation:

Galarowicz, A. (2024). Rola branżowych centrów umiejętności w kształtowaniu postaw przedsiębiorczych: analiza potencjału i wyzwań. *Przedsiębiorczość - Edukacja [Entrepreneurship - Education]*, 20(2), 145-155. <https://doi.org/10.24917/20833296.202.9>

Wstęp

W ostatnim latach zachodzą duże zmiany zarówno w gospodarce, jak i w edukacji. Pandemia COVID-19 (Maciejewska, 2022), rozwój sztucznej inteligencji (Kowalski, Tomaszewska, 2024) i możliwość kształcenia na odległość wpłynęły na sposób prowadzenia zajęć oraz jakość kształcenia. Z tego względu coraz istotniejszym tematem staje się rozwój tych postaw przedsiębiorczych wśród uczniów i studentów, które wpływają nie tylko na chęć prowadzenia własnej działalności, ale również na umiejętność ciągłego uczenia się i kreatywność (Trąpczyński, 2021). Rozwój społeczeństwa i gospodarki opartej na wiedzy wiąże się ze wzrostem zapotrzebowania na specjalistów z różnych dziedzin przemysłu. Dlatego też niezwykle ważnym zagadnieniem z obszaru edukacji stał się również rozwój kształcenia zawodowego, zwłaszcza w zawodach niszowych (MEN, 2023).

W niniejszym artykule podjęto próbę określenia roli branżowych centrów umiejętności w rozwijaniu postaw przedsiębiorczych wśród uczniów, studentów, doktorantów, nauczycieli oraz pracowników przedsiębiorstw. Wyznaczono następujące cele szczegółowe: analiza definicji branżowych centrów umiejętności, określenie działań wspierających przedsiębiorczość podejmowanych przez centra oraz wskazanie potencjału i wyzwań stojących przed centrami. Postawiono również pytanie badawcze: Czy branżowe centra umiejętności wpływają na rozwój postaw przedsiębiorczych w społeczeństwie?

Zakres czasowy artykułu skupia się na obowiązujących aktualnie przepisach prawa, ze szczególnym uwzględnieniem ustaw uchwalonych od 2023 r. Z uwagi na brak opracowań literaturowych dotyczących branżowych centrów umiejętności przyjęto metodę badawczą polegającą na analizie rozwiązań normatywnych obowiązujących w Polsce. Opracowanie stanowi próbę wypełnienia luki badawczej związanej z nowymi formami kształcenia zawodowego w Polsce.

Aby osiągnąć założone cele, od czerwca do września 2024 r. przeprowadzono analizę treści przepisów prawnych ze szczególnym uwzględnieniem *Rozporządzeniu Ministra Edukacji i Nauki z 6 października 2023 r. w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych* (tj. Dz.U. z 2023 r. poz. 2175 z późn. zm.). Zapoznano się również z treściami dotyczącymi funkcjonowania branżowych centrów umiejętności, opublikowanymi

na stronach szkół, urzędów oraz uczelni. Z uwagi na to, iż informacje zamieszczone w tych źródłach były ograniczone, zdecydowano się zbadać materiały opublikowane na stronie internetowej Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji (FRSE), która organizuje konkurs „Utworzenie i wsparcie funkcjonowania 120 branżowych centrów umiejętności (BCU), realizujących koncepcję centrów doskonałości zawodowej”. Ponieważ w innych krajach nie ma takich samych jednostek jak branżowe centra umiejętności, skupiono się na analizie rozwiązań normatywnych obowiązujących w Polsce.

Na podstawie tych treści podjęto analizę definicji branżowego centrum umiejętności, wskazano główne zadania centrów oraz działania podejmowane przez nie w celu rozwijania postaw przedsiębiorczych. Przedstawiono również szanse i zagrożenia stojące przed tymi jednostkami oświaty. W podsumowaniu sformułowano rekomendacje dla omawianych jednostek, pozwalające wesprzeć kształtowanie przez nie postaw przedsiębiorczych.

Branżowe centra umiejętności

W roku szkolnym 2023/2024 w Polsce działało 6 935 szkół ponadpodstawowych dla młodzieży, w których uczyło się 1 818 900 uczniów (GUS, 2024). W szkołach ponadpodstawowych prowadzących kształcenie zawodowe uczyło się 1 220 000 uczniów (Cygonik, 2024). Wprowadzane w nich były różne usprawnienia w kształceniu zawodowym, takie jak współpraca z pracodawcami, aktualizacja treści programowych oraz opracowywanie rozwiązań cyfrowych (MEN, 2023). Nową kategorią placówek oświaty stały się też branżowe centra umiejętności. Ich działalność opiera się na pięciu aktach prawnych wymienionych w tabeli 1.

Tabela 1. Akty prawne regulujące działanie branżowych centrów umiejętności

Lp.	Akt prawny
1.	<i>Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z 6 października 2023 r. w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych</i> (tj. Dz.U. z 2023 r. poz. 2175 z późn. zm.)
2.	<i>Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 lutego 2024 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie przygotowania zawodowego młodocianych i ich wynagradzania</i> (Dz.U. z 2024 r. poz. 322)
3.	<i>Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 maja 1996 r. w sprawie przygotowania zawodowego młodocianych i ich wynagradzania</i> (tj. Dz.U. z 2018 r. poz. 2010 z późn. zm.)
4.	<i>Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe</i> (tj. Dz.U. z 2023 r. poz. 900 z późn. zm.)
5.	<i>Ustawa z dnia 30 sierpnia 2023 r. o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw</i> (tj. Dz.U. z 2023 r. poz. 2005)

Źródło: opracowanie własne

Celem działania branżowych centrów umiejętności jest przekazywanie nowej wiedzy lub uzupełnianie wiedzy już posiadanej oraz podnoszenie kwalifikacji zawodowych uczniów, studentów, doktorantów, nauczycieli i pracowników przedsiębiorstw. Działania tych placówek obejmują również przygotowanie zawodowe młodocianych pracowników, czyli osób między 15 a 18 rokiem życia (*Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy*, tj. Dz.U. z 2023 r. poz. 1465). Turnusy dokształcania teoretycznego organizowane przez te placówki wraz z praktyczną nauką zawodu umożliwiają młodocianym pracownikom uzyskanie niezbędnej wiedzy i umiejętności. Pozwalają również na kształcenie specjalistów

w zawodach niszowych, które cieszą się mniejszą popularnością.

Oferta branżowych centrów umiejętności skupia się nie tylko na kształceniu, ale również na szkoleniu i egzaminowaniu z wiedzy z zakresu wybranej dziedziny zawodowej (Szymański, 2024). Zadania tej jednostki zostały opisane w art. 5 *Rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z 6 października 2023 r. w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych*. Należą do nich:

- integrowanie placówek edukacyjnych z przedsiębiorstwami prowadzącymi działalność związaną z wybraną dziedziną zawodową,
- wspieranie współpracy między szkołami podstawowymi, ponadpodstawowymi, uczelniami a przedsiębiorstwami oraz przełamywanie barier między nimi,
- pośredniczenie w kontaktach między podmiotami zaangażowanymi w kształcenie,
- prowadzenie szkoleń branżowych, zawodowych kursów oraz egzaminów zawodowych,
- uczestniczenie w transferze wiedzy i nowych technologii z obszaru dziedziny zawodowej,
- informowanie o zmianach, które wynikają z transformacji ekologicznej i technicznej, takich jak rozwiązania cyfrowe, rozwijanie technologii przyjaznych dla środowiska czy wdrażania innowacji,
- aktywizowanie studentów oraz absolwentów uczelni wyższych przez współpracę z biurami karier,
- zapewnianie doradztwa zawodowego uczniom oraz promowanie kierunków kształcenia z dziedzin zawodowych.

W branżowych centrach umiejętności prowadzone są kursy oraz zajęcia praktyczne dokształcające pracowników z zakresu jednej dziedziny zawodowej. Jednostki te podejmują również współpracę z pracodawcami oraz urzędami pracy. Pozwala to poznać potrzeby pojawiające się na rynku pracy i lepiej dopasować ofertę kształcenia. Dodatkowo prowadzone są kursy doskonalące przeznaczone dla pracowników, które wpisują się w ideę nauki przez całe życie. Branżowe szkolenia zawodowe z jednej z dziedzin zawodowych są organizowane w wymiarze minimum 15 godz. również z wykorzystaniem metod kształcenia na odległość (Kowalski, 2023).

Do obowiązków branżowych centrów umiejętności należy m.in. zapewnienie kadry dydaktycznej, pomieszczeń wyposażonych w odpowiedni sprzęt oraz bezpiecznych warunków pracy i nauki (*Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z 6 października 2023 r...*). Placówki te mają za zadanie zapewnić przestrzeń do tworzenia innowacji, wspierać współpracę placówek oświatowych z przedsiębiorstwami, a także wdrożyć koncepcję doskonałości zawodowej. Z uwagi na ich rolę w kształceniu ustawicznym oraz ze względu na krótki czas działania mogą one napotkać zarówno szanse, jak i przeszkody związane ze swoim rozwojem.

Wyzwania i szanse dla dalszego rozwoju Branżowych Centrów Umiejętności

Jedną z form wspierania rozwoju branżowych centrów umiejętności jest finansowanie ich działania przez organizacje i jednostki państwowe. Przykładem może być Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, która zorganizowała dwie edycje konkursu „Utworzenie i wsparcie funkcjonowania 120 branżowych centrów umiejętności (BCU), realizujących koncepcję centrów doskonałości zawodowej”, zapewniającego wybranym jednostkom finansowanie założenia i prowadzenia branżowego centrum umiejętności (FRSE, 2023). Cele szczegółowe akcji to:

- doskonalenie systemu edukacji przez naukę umiejętności praktycznych,
- wspieranie mechanizmów uczenia się przez całe życie,
- zwiększanie innowacyjności i transferu nowych technologii,
- przygotowywanie kadr na potrzeby nowoczesnej gospodarki oraz zielonej transformacji.

W *Obwieszczeniu Ministra Edukacji z dnia 28 czerwca 2024 r. w sprawie ogólnopolskiej sieci branżowych centrów umiejętności na lata 2023–2028* wymieniono 10 podmiotów działających w ogólnopolskiej sieci branżowych centrów umiejętności, które spełniły wymagania Krajowego Planu Odbudowy (tj.: M.P. z 2024 r. poz. 580 z późn. zm.). Zestawienie tych podmiotów przedstawiono w tabeli 2.

Tabela 2: Zestawienie wybranych ogólnopolskich branżowych centrów umiejętności

Lp.	Dziedzina zawodowa	Nazwa BCU
1.	Automatyka przemysłowa	Branżowe Centrum Umiejętności Nr 2 w Radomiu w Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego Nr 2 w Radomiu
2.	Eksploatacja portów i terminali lotniczych	Branżowe Centrum Umiejętności Zakładu Doskonalenia Zawodowego w Katowicach
3.	Elektryka	Branżowe Centrum Umiejętności w Radzynie Podlaskim w dziedzinie zawodowej elektryka
4.	Florystyka	Branżowe Centrum Umiejętności w dziedzinie Florystyka w Turzy Śląskiej
5.	Gastronomia i kelnerstwo	Niepubliczne Branżowe Centrum Umiejętności w dziedzinie gastronomii i kelnerstwa w Tarnowie
6.	Górnictwo podziemne, przeróbka rud metali i surowców mineralnych	Branżowe Centrum Umiejętności Górnictwa Rud 4.0
7.	Informatyka i programowanie	Branżowe Centrum Umiejętności nr 1 Informatyka i Programowanie w Zielonej Górze
8.	Logistyka	Branżowe Centrum Umiejętności w Dziedzinie Logistyki przy Międzynarodowej Wyższej Szkole Logistyki i Transportu we Wrocławiu
9.	Prace wykończeniowe	Branżowe Centrum Umiejętności Nr 1 w Radomiu w Zespole Szkół Budowlanych im. Kazimierza Wielkiego w Radomiu
10.	Ślusarstwo, mechanika i obróbka skrawaniem	Branżowe Centrum Umiejętności w Łukowie

Źródło: *Obwieszczenie Ministra Edukacji z dnia 28 czerwca 2024 r. ...*

Zestawienie to obejmuje podmioty, które jako pierwsze rozpoczną funkcjonowanie w 2024 r. Podstawą wpisania centrów do obwieszczenia było spełnienie wymogów konkursu oraz zakończenie działań inwestycyjnych, zakup sprzętu, zatrudnienie kadry i gotowość do prowadzenia szkoleń. Połowa wymienionych branżowych centrów umiejętności jest prowadzona przez jednostki samorządu terytorialnego (m.in. władze miasta lub gminy), a dwa centra – przez uczelnie wyższe. Centra mogą być prowadzone również przez stowarzyszenia przedsiębiorców (Kowalski, 2023). Założenie i prowadzenie centrum musi być poprzedzone

porozumieniem organu prowadzącego z organizacją branżową (Sewastianowicz, 2023).

Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji ma docelowo wesprzeć 120 branżowych centrów umiejętności. W 2023 r. przeprowadzono trzy nabory wniosków o dofinansowanie, złożono 185 wniosków, z czego 132 wnioski zostały zatwierdzone lub przekazane do oceny merytorycznej. Do grudnia 2023 r. podpisano 73 umowy o łącznej wartości 843 590 804,02 zł o objęciu wsparciem finansowym instytucji. W województwie mazowieckim powstanie aż 15 centrów, na które zostanie przeznaczonych 180 400 456,36 zł. Najwyżej zatwierdzony budżet został przeznaczony na jednostki z dziedziny mechatroniki i automatyki przemysłowej – 16 mln zł, a najmniej środków trafi na przetwórstwo tworzyw sztucznych – 5 206 960,53 zł. W dziedzinach takich jak: elektryka, energetyka, logistyka i spedycja utworzono po trzy branżowe centra umiejętności (FRSE, 2023). Planowane lokalizacje centrów prezentuje rycina 1.

Rycina 1. Planowane lokalizacje branżowych centrów umiejętności w Polsce

Źródło: Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, <https://www.frse.org.pl/kpo-bcu-mapa> (dostęp: 07.11.2024)

Jak wynika z ryciny 1, większość jednostek znajdzie się w południowej części kraju, co może wiązać się z bliskością miast akademickich, dostępem do wykwalifikowanych instruktorów czy zapotrzebowaniem na specjalistów.

Projekty takie jak konkurs „Utworzenie i wsparcie funkcjonowania 120 branżowych centrów umiejętności (BCU), realizujących koncepcję centrów doskonałości zawodowej”, stanowią szansę dla tworzenia i rozwoju branżowych centrów umiejętności. Dzięki finansowaniu centra te mogą zostać wybudowane i wyposażone w najnowocześniejsze urządzenia. Szansą jest również reforma kształcenia zawodowego, która umożliwi dostosowanie programów kształcenia do potrzeb gospodarki opartej na dzieleniu się wiedzą i rozwoju technologii. Ta inicjatywa pozwala również na promocję kształcenia uczniów w dziedzinach

zawodowych kluczowych dla rozwoju gospodarki oraz zwiększy zainteresowanie zwojami niszowymi (MEN, 2023). Centra ułatwią współpracę między przedsiębiorstwami, stowarzyszeniami branżowymi, uczelniami a szkołami. Pozwoli to wykorzystać rozwój technologii i zyskać kompetencje przyszłości związane ze zrównoważoną gospodarką (Bugdański, 2022).

Głównym wyzwaniem pojawiającym się przed branżowymi centrami umiejętności jest brak jednoznacznych informacji na temat ich funkcjonowania. Jest to nowa kategoria placówek oświaty, które dopiero w 2024 r. rozpoczęły swoją działalność, dlatego mogą napotkać trudności formalne ze składaniem wniosków o finansowanie, w rozliczeniu działań czy zatrudnianiu nauczycieli lub szkoleniowców. Długofalowe efekty działalności centrów również nie są do końca znane.

Dodatkowo, działalność centrów jest w niewielkim stopniu promowana wśród społeczności akademickiej czy przedsiębiorstw. Brakuje łatwo dostępnych informacji na ten temat. Wiadomości o branżowych centrach umiejętności oraz o prowadzonych szkoleniach są publikowane w mediach społecznościowych i na stronach internetowych zaangażowanych szkół oraz jednostek samorządu.

Działania branżowych centrów umiejętności a rozwój postaw przedsiębiorczych

W literaturze można znaleźć wiele różnorodnych definicji przedsiębiorczości. Z punktu widzenia ekonomistów przedsiębiorczość może wiązać się z analizowaniem warunków rynku i osiąganiem zysków na podstawie tej wiedzy (Marshall, 1890). Z kolei J.A. Schumpeter utożsamiał przedsiębiorczość z wdrażaniem nowych czynników produkcji, tworzeniem innowacji, a w konsekwencji - postępu gospodarczego (Schumpeter, 1995). J.B. Say podzielił działalność przemysłową na: rozwój gospodarczy w oparciu o wiedzę naukową, wykorzystanie umiejętności praktycznych oraz na posiadane doświadczenie (Say, 1960). Przedsiębiorczość może być określana również jako umiejętności i predyspozycje do podejmowania i realizowania nowych inicjatyw (Borgiasz-Stepaniuk, 2019). Osoba przedsiębiorcza potrafi szybko reagować na zmiany zachodzące w otoczeniu, nie boi się podjąć ryzyka i poszukuje okazji (Drucker, 1998). Pozwala to osiągać założone cele, a także założyć i rozwinąć własną działalność gospodarczą. Kształtowanie postaw przedsiębiorczych jest kluczowe dla rozwoju gospodarki (Gano, Łuczka, 2020). Stanowi to duże wyzwanie dla jednostek oświaty, aby wspierać rozwój przedsiębiorczości na każdym etapie życia.

Z postawą przedsiębiorczą wiąże się kreatywność polegająca na łączeniu wiadomości z różnych obszarów do podejmowania decyzji i w konsekwencji rozwiązywania istniejącego problemu (Borgiasz-Stepaniuk, 2019). Umiejętność ta może być rozwijana poprzez udział w szkoleniach lub zajęciach odbywających się w branżowych centrach umiejętności. Według badań przeprowadzonych przez E. Gano i T. Łuczkę, aż 66,5% badanych wskazało szkolenia jako jedną z potrzeb w zakresie rozwoju przedsiębiorczości (Gano, Łuczka, 2020). Podczas szkoleń oprócz umiejętności praktycznych związanych z zawodem przekazywane są informacje na temat BHP czy zrównoważonego rozwoju. Szeroki zakres tematyczny kursów pozwala rozwinąć kreatywność i pomaga w poszukiwaniu nowych rozwiązań. Przykładem może być oferta branżowego centrum umiejętności w dziedzinie florystyki, która łączy wiedzę z zakresu dziedziny zawodowej z zachowaniem postawy proekologicznej (BCU Florystyka, 2024, 18 września). Szkolenia z zakresu lotnictwa, które są prowadzone w Branżowym Centrum Umiejętności w Katowicach, łączą wiedzę teoretyczną z umiejętnościami

praktycznymi z różnych obszarów: towaroznawstwa, technologii magazynowania w transporcie lotniczym czy programowania robotów.

Z przedsiębiorczością związane są również innowacje, rozumiane jako tworzenie nowych lub ulepszanie istniejących rozwiązań, produktów czy technologii. Wiedza praktyczna zdobywana w branżowych centrach umiejętności pozwala nie tylko na utrwalanie wiadomości, ale również na rozwój nowych umiejętności czy kompetencji proinnowacyjnych. Są to kompetencje związane z podejmowaniem nowych inicjatyw, rozwiązywaniem problemów, umiejętnością uczenia się, podejmowaniem decyzji czy rozwijaniem zainteresowań (Trąpczyński, 2021). Wspomniane Branżowe Centrum Umiejętności w Katowicach ma w swojej ofercie szkolenia dla osób z różnym poziomem wiedzy i doświadczenia zawodowego: dla uczniów, studentów, osób dorosłych i nauczycieli. Nowocześnie wyposażone sale i kadra szkoleniowa również wspierają w rozwijaniu przedsiębiorczych pomysłów. Pozwalają na generowanie nowych pomysłów i wdrażanie je na rynku. Inne formy wspierania postaw przedsiębiorczych zostały przedstawione w tabeli 3.

Tabela 3. Wybrane ośrodki oraz formy wspierania postaw przedsiębiorczych

Lp.	Ośrodki przedsiębiorczości	Formy wspierania postaw przedsiębiorczych
1.	Ośrodki szkoleniowo-doradcze (instytucje doradcze, informacyjne i szkoleniowe nastawione na zysk)	Prowadzenie szkoleń, doradztwo zawodowe
2.	Preinkubatory	Obsługa na wstępnym etapie tworzenia przedsiębiorstwa: szkolenia, pozyskiwanie finansowania, marketing
3.	Inkubatory przedsiębiorczości	Oferowanie dostępu do know-how, technologii czy kapitału

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Rudawska, Wójcik-Karpacz (2016)

Współpraca branżowych centrów umiejętności z przedsiębiorstwami oraz ośrodkami przedsiębiorczości ułatwia znalezienie pracy uczniom, studentom lub doktorantom. Może to zachęcać do założenia własnej działalności lub przebranżowienia się. Bogata oferta centrów pozwala na zbudowanie sieci kontaktów i ułatwia dalszy zawodowy rozwój. W ten sposób rozwijane są postawy przedsiębiorcze, które wiążą się to z umiejętnością dostrzegania szans i gotowością do działania (Janas, 2020).

Podsumowanie

W artykule określono rolę branżowych centrów umiejętności w rozwijaniu postaw przedsiębiorczych. Jednostki te wspierają rozwój uczniów, studentów, doktorantów, nauczycieli i pracowników przez zapewnienie bogatej oferty szkoleniowej, współpracy z przedsiębiorstwami oraz wykorzystywanie nowoczesnych technologii. Działalność centrów wpływa pozytywnie na rozwój kreatywności, tworzenie innowacji oraz nawiązywanie kontaktów. Pozwala to zdobywać nową wiedzę i umiejętności zawodowe. Można zatem stwierdzić, że postawiona hipoteza, iż branżowe centra umiejętności wspierają rozwój przedsiębiorcze wśród wyżej wymienionych grup, jest prawdziwa.

Analiza przepisów prawnych oraz treści zamieszczonych na stronach internetowych Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji pozwoliła sformułować ocenę działalności branżowych centrów umiejętności oraz rekomendacje na przyszłość. W *Rozporządzeniu Ministra Edukacji i Nauki z 6 października 2023 r. w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych* zamieszczono najważniejsze informacje na temat funkcjonowania branżowych centrów umiejętności. Jednak dopiero uchwalenie *Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 lutego 2024 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie przygotowania zawodowego młodocianych i ich wynagradzania* pozwoliło na rozpoczęcie działań centrów. Wprowadzenie kilku aktów prawnych powoduje wystąpienie opóźnienia w implementowaniu ustaleń oraz może prowadzić do sprzecznych wniosków. Również kwestia nauczycieli, którzy oprócz zatrudnienia w szkole ponadpodstawowej kształcącej w dziedzinie zawodowej, są zatrudnieni w branżowych centrach umiejętności, nie została w pełni rozwiązana. Po pierwsze, przygotowanie jasnych wytycznych dla podmiotów planujących założenie centrum jest konieczne dla dalszego rozwoju tych jednostek. Obecnie większość placówek jest zlokalizowana w starych budynkach, a nowe pomieszczenia są budowane lub remontowane. Opóźniona to rozpoczęcie działania centrów, a także utrudnia promowanie idei tej formy kształcenia.

Po drugie, należy rekomendować zwiększenie działań promocyjnych na temat branżowych centrów umiejętności. Informacje na temat ich działań oraz wsparcia finansowego inicjatywy są zamieszczone tylko na jednej stronie internetowej. Utrudnia to znalezienie informacji o centrach. Zalecane są kampanie społeczne skierowane do głównych grup zainteresowanych udziałem w szkoleniach lub współpracą z centrami. Warto jedną z kampanii skierować do uczniów szkół zawodowych i zachęcić ich, np. w formie konkursu, do promowania i uczestniczenia w szkoleniach organizowanych przez branżowe centra umiejętności. Korzystnym rozwiązaniem zwiększającym wiedzę o programie było przeprowadzenie szkolenia dotyczącego konkursu „Utworzenie i wsparcie funkcjonowania 120 branżowych centrów umiejętności (BCU), realizujących koncepcję centrów doskonałości zawodowej”. Materiały szkoleniowe, takie jak prezentacje, oraz odpowiedzi na najczęściej zadawane pytania zamieszczono na stronie internetowej Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji (FRSE, 2023). Jest to dobra praktyka, która umożliwia zapoznanie się z regulacjami i działaniami podjętymi przez Fundację w ramach konkursu. Warto zamieścić te informacje również na stronie Ministerstwa Edukacji Narodowej. Kolejnym krokiem powinno być uruchomienie dodatkowej zakładki na stronie FRSE z informacjami o BSU: lokalizacją, dziedziną zawodową, szkoleniami oraz linkiem do strony internetowej lub mediów społecznościowych.

Trzecią rekomendacją jest zwiększenie znaczenia zawodów niszowych (MEN, 2023). W dwóch edycjach konkursu organizowanego przez Fundację Rozwoju Systemu Edukacji finansowanie przyznawano najczęściej centrom działającym w jednej z następujących dziedzin zawodowych: elektryka, energetyka, logistyka lub spedycja (FRSE, 2023). Należy ułatwić otrzymywanie finansowania jednostkom z dziedzin zawodowych reprezentowanych przez mniejsze grupy lub stowarzyszenia, takie jak obuwnictwo, przemysł drzewny czy moda.

Podsumowując, przeprowadzone rozważania określają rolę branżowych centrów umiejętności w Polsce w kształtowaniu postaw przedsiębiorczych oraz wskazują na główne szanse i zagrożenia, na które mogą napotkać te jednostki. Analiza przepisów prawnych oraz treści zamieszczonych na stronach internetowych pozwoliła osiągnąć cele wskazane we wprowadzeniu. Przygotowano również rekomendacje, które pozwolą usprawnić działanie centrów.

Branżowe centra umiejętności są nową formą kształcenia wprowadzoną jak dotąd tylko w Polsce. Trudno jest zatem porównywać je z innymi formami funkcjonującymi od lat w innych krajach. Artykuł ten stanowi wstęp teoretyczny do badań jakościowych, które będą realizowane w kolejnych latach po rozpoczęciu działalności przez większość centrów. Obecnie większość centrów jest w trakcie budowy lub wyposażania budynków, co utrudnia zbadanie wpływu tej formy kształcenia na uczniów, studentów, doktorantów czy innych zainteresowanych.

Literatura

References

- BCU Florystyka (2024, 18 września). *Szkolenia*. Pozyskano z: <https://www.bcu-florystyka.pl/szkolenia/>
- Borgiasz-Stepaniuk, M. (2019). Postawy przedsiębiorcze wśród młodzieży. *Przedsiębiorczość – Edukacja [Entrepreneurship – Education]*, 15(1), 47–60. DOI: <https://doi.org/10.24917/20833296.151.4>.
- Bugdalski, B. (2022, 24 sierpnia). *Branżowe centra umiejętności. Ruszą już w 2023 r.* Pozyskano z: <https://www.portalsamorzadowy.pl/edukacja/branzowe-centra-umiejtnosci-rusza-juz-w-2023-r,399408.html>
- Cygonik, G. (2024, 14 czerwca). *Szkolnictwo zawodowe w Polsce. Stan obecny i plany na przyszłość*. Pozyskano z: <https://edukacja.rp.pl/szkoly-podstawowe-i-srednie/art40630331-szkolnictwo-zawodowe-w-polsce-stan-obecny-i-plan-y-na-przyszlosc#:~:text=Ministerstwo%20Edukacji%20Narodowej%20ocenia,%20%C5%BCe%20za%C5%82o%C5%BCony%20kilka>
- Drucker, P.F. (1998). *Praktyka zarządzania*. Kraków: Czytelnik – Nowoczesność – Akademia Ekonomiczna w Krakowie
- FRSE. (2023, 6 grudnia). *Materiały ze szkoleń*. Pozyskano z: <https://www.frse.org.pl/kpo-bcu-materiały-ze-szkolenia>
- Gano, E., Łuczka, T. (2020). Determinanty intencji przedsiębiorczych studentów. *Przedsiębiorczość – Edukacja [Entrepreneurship – Education]*, 16(1), 31–44. DOI: <https://doi.org/10.24917/20833296.161.3>
- GUS. (2024, 1 lipca). *Edukacja w roku szkolnym 2023/2024 (wyniki wstępne)*. Pozyskano z: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/edukacja/edukacja/edukacja-w-roku-szkolnym-20232024-wyniki-wstepne,21,2.html>
- Janas, M. (2020). Postawy wobec przedsiębiorczości uczniów w młodszym wieku szkolnym. *Przedsiębiorczość – Edukacja [Entrepreneurship – Education]*, 16(2), 48–60. DOI: <https://doi.org/10.24917/20833296.162.4>
- Kowalski, M. (2023, 28 września). *Niebawem pierwsze branżowe centra umiejętności*. Pozyskano z: <https://www.portaloswiatowy.pl/zmiany-w-prawie-oswiatowym/niebawem-pierwsze-branzowe-centra-umiejtnosci-23933.html>
- Kowalski, M., Tomaszewska, R. (2024). Edukacja w dobie sztucznej inteligencji. Wprowadzenie w problematykę i próba zarysowania niektórych pól problemowych. *Horyzonty Wychowania*, 23(65), 11–19. DOI: <https://doi.org/10.35765/hw.2024.2365.03>
- Maciejewska, M. (2022). Postawy studentów wobec wymuszonej edukacji zdalnej w pandemii Covid-19 a zmiany w ich podejściu do uczenia się. *Forum Oświatowe*, 2(68), 101–115. DOI: <https://doi.org/10.34862/fo.2022.2.6>
- Marshall, A. (1890/1930). *Principles of economics*. London: Macmillan and Company.
- MEN. (3032, 4 lipca). *Nowa jakość szkolnictwa zawodowego w Polsce – podpisanie pierwszych umów w ramach Branżowych Centrów Umiejętności*. Pozyskano z: <https://www.gov.pl/web/edukacja/nowa-jakosc-szkolnictwa-zawodowego-w-polsce--podpisanie-pierwszych-umow-w-ramach-branzowych-centrow-umiejtnosci>
- Rudawska, J., Wójcik-Karpacz, A. (2016). Instytucjonalne formy wspierania przedsiębiorczości w Polsce. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, 419.
- Say, J.B. (1960). *Traktat o ekonomii politycznej*. Warszawa: Wydawnictwo PWN.

- Schumpeter, J.A. (1995). *Kapitalizm, socjalizm, demokracja*. Warszawa: PWN.
- Sewastianowicz, M. (2023, 30 października). *Branżowe centra umiejętności zorganizują turnusy dla młodocianych pracowników*. Pozyskano z: <https://www.prawo.pl/oswiata/branżowe-centra-umiejtnosci-zasady-zakladania,517350.html>
- Szymański, P.T. (2024, 3 stycznia). *Branżowe centra umiejętności – nowa jakość w systemie kształcenia zawodowego. Nowe rozporządzenie już w I kwartale 2024 r. Infor*. Pozyskano z: <https://kadry.infor.pl/kodeks-pracy/mlodociანი/6425646>, branżowe-centra-umiejtnosci-nowa-jakosc-w-systemie-kształcenia-zawo.html#branżowe-centra-umiejtnosci-nowosc-w-systemie-oswiaty
- Trąpczyński, P. (2021). *Rozwój kompetencji proinnowacyjnych u uczniów – przykład niemieckich szkół podstawowych i ponadpodstawowych*. DOI: <https://doi.org/10.47050/65591876.80-99>
- Akty prawne
- Obwieszczenie Ministra Edukacji z dnia 28 czerwca 2024 r. w sprawie ogólnopolskiej sieci branżowych centrów umiejętności na lata 2023–2028* (tj. M.P. z 2024 r. poz. 580 z późn. zm.).
- Rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z 6 października 2023 r. w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych* (tj. Dz.U. z 2023 r. poz. 2175 z późn. zm.).
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 maja 1996 r. w sprawie przygotowania zawodowego młodocianych i ich wynagradzania* (tj. Dz.U. z 2018 r. poz. 2010 z późn. zm.)
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 lutego 2024 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie przygotowania zawodowego młodocianych i ich wynagradzania* (Dz.U. z 2024 r. poz. 322)
- Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy* (tj. Dz.U. z 2023 r. poz. 1465 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe* (tj. Dz.U. z 2023 r. poz. 900 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 30 sierpnia 2023 r. o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw* (tj. Dz.U. z 2023 r. poz. 2005)

Agnieszka Galarowicz, mgr, doktorantka, Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie, Wydział Zarządzania AGH, Katedra Zarządzania Przedsiębiorstwem. Jej zainteresowania badawcze obejmują zagadnienia związane z przedsiębiorczością studentów, ze szczególnym uwzględnieniem sposobów, w jakie młodzi ludzie rozwijają swoje umiejętności biznesowe i inicjatywy podczas studiów. Skupia się na analizie innowacji wdrażanych przez studentów zaangażowanych w działalność kół naukowych – bada determinanty wpływające na osiągnięcie wyników.

Agnieszka Galarowicz, PhD candidate, AGH University of Science and Technology in Kraków, Faculty of Management, Department of Enterprise Management. Her research interests include issues related to student entrepreneurship, with a particular focus on how young people develop their business skills and initiatives during their studies. She also focuses on the analysis of innovations implemented by students involved in Student Research Clubs, investigating the determinants that influence the achievement of results.

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-1539-3939>

Adres/Address:

Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie
Wydział Zarządzania
Katedra Zarządzania Przedsiębiorstwem
ul. A. Gramatyka 10
30-067 Kraków, Poland
e-mail: galarowicz@agh.edu.pl